

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. VII. Fides habitualis informis, tam essentialiter est vera virtus,
quàm formata; non tamen est viva virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

*Species re-
memorati-
væ non sunt
supernatu-
rales in sub-
stantia.*

*Sed merò
naturales.*

tivis? Sicut Conclusio ait, multò minùs sunt supernaturales in substantia, utpote quæ non concurrunt proximè nisi ad actum naturalem, scilicet memoriam actus præteriti. Unde hic actus non versatur proximè & commensuratè circa Deum, sicut debet versari actus supernaturalis in substantia. Deinde, actus non aliter imprimunt speciem sui in memoria, nisi quatenus à nobis perceptibiliter eliciuntur; quippe quò magis vel minùs percipimus nos elicere aliquem actum, eò magis vel minùs illius recordamur; hinc quando valdè distracti eliciamus aliquem actum, postea ipsius non recordamur: cum igitur actus supernaturales non aliter percipiamus, quàm naturales, sequitur, quòd non imprimant speciem rememorativam nisi naturalem: quàmquam enim res naturalis non possit producere rem supernaturalem, benè tamen contra res supernaturales rem naturalem: perfectius namque potest producere minùs perfectum, non contra imperfectius rem magis perfectam. Denique, species illæ rememorativæ, quæ remanent ex actu supernaturali, debentur agenti naturali seu naturæ, ut possit de actibus suis reddere rationem, & gubernare suas actiones futuras juxta id, quòd priùs cognovit, unde solum sunt supernaturales præsuppositivæ, quia scilicet supponunt actum supernaturalem, non autem formaliter, quæ ipsi in se sint supernaturales, quomodo intelligitur nostra Conclusio. Itaque nulla est necessitas ponendi species rememorativas supernaturales in substantia, & idèd non sunt ponendæ juxta sup. dicta de speciebus & apprehensionibus præviis. Quæro an fides habitualis sit vera virtus? Responsio erit,

CONCLUSIO VII.

Fides habitualis informis tam essentialiter est vera virtus, quàm formata; non tamen est viva virtus.

*131.
Quæstio de
nomine est
an fides in-
formis sit
vera vir-
tus, an non.*

Probarum est sup. Conclus. 4. habitum veræ fidei posse fieri informem: si informis fiat; quæritur an maneat vera virtus? asserit prima pars Conclusionis cum Scoto, aliter sequente S. Thoma; sed inter hos sola est quæstio de nomine veræ virtutis: si hoc nomine intelligas perfectam intrinsecè & essentialiter tantum, uti propriè & in rigore Philosophico sonat ly, *virtus*, videtur clarum satis, quòd fides informis, & generatim quælibet virtus moralis informis sit vera virtus. Quid enim essentialiter deest? si verò virtutis nomine intelligas omninò perfectam, tam extrinsecè & accidentaliter, quàm intrinsecè & essentialiter, æquè clarum est, quòd fides informis non sit hoc sensu vera virtus: uti nec ulla vir-

tus moralis informis, hunc loquendi modum usurpat S. Thomas; & verò opportunior est ului Theologico ad confutandos Hæreticos modernos dicentes solam fidem justificare: si enim habitus fidei solius, non sit vera virtus, quomodo justificabit peccatorem actus ejus? excusat quoque Catholicos, ut in exercitio aliarum virtutum charitatis actum, imperium vel motum conjungant.

Audiamus Doct. Angelicum 1. 2. quæst. 65. ar. 4. Dicendum, quòd fides & spes, sicut & ceteræ virtutes morales dupliciter considerari possunt, uno modo secundum inchoationem, quædam & alio modo secundum perfectionem, quædam. Secundum perfectionem esse virtutis; cum enim virtus ordinetur ad bonum opus agendum, virtus quidem perfecta dicitur ex hoc, quòd potest in opus perfectum bonum: quòd quidem est, dum non solum bonum est, quòd sit, sed etiam benè sit. Et post pauca: Fides & spes sine charitate possunt quidem aliquantulum esse: perfecta autem virtutis rationem sine charitate non habent. De virtutibus autem moralibus præmiserat articulo 2. Virtutes morales præ sunt operativa boni in ordine ad finem, qui non excedit facultatem naturalem hominis, possunt per opera humana acquiri: & sic acquisite sine charitate esse possunt, sicut fuerunt in multis gentilibus: secundum autem quòd sunt operativa boni in ordine ad ultimum finem supernaturalem, sic perfectæ & verè habent rationem virtutis, & non possunt humanis actibus acquiri, sed infunduntur à Deo; & hujusmodi virtutes morales sine charitate esse non possunt. Ex his patet S. Thomam admittere fidem & virtutes morales informes, quas imperfectas esse dicat, eò quòd non sint operativa boni in ordine ad ultimum finem supernaturalem, id est, beatificæ, si autem per charitatem accedentem beatificæ fiant, jam perfectæ virtutes fiant, quæ antea verè & essentialiter virtutes erant: Ut enim dicit articulo 4. ad primum: Fides & spes secundum proprias rationes, nec à charitate dependent: & idèd sine charitate esse possunt.

Videamus quàm propinquè his accedat Doctor Scotus: is agens de connexionione virtutum moralium cum Theologicis, in 3. dist. 36. n. 3. ait: De tertio Articulo Aug. cont. Iul. l. 4. c. 2. videtur dicere, quòd non sunt vera & perfectæ virtutes sine charitate. Et hoc probat, quia talis non gloriatur perfectè in Domino. Propositis deinde contra hoc tribus argumentis ex S. Aug. & ratione resolvit eum. 26. Potest dici quòd nulla virtus inclinat ad finem ultimum, nisi mediante illa, quæ est per se respicere finem ultimum: & ita si sola charitas respicit finem ultimum immediatè, alia non erunt ad finem ultimum nisi mediante charitate. Quatenus autem sunt quædam instrumenta perficiendi hominem, debent esse instrumenta ordinandi ipsum ad finem ultimum, in quo est sua perfectio: & idèd sunt imperfectæ sine charitate, sine qua non possunt sic ordinari. Talia ad litteram ferè dedimus ex S. Thoma. Pergit Scotus. Tamen quia ista imperfectio non est earum secundum propriam speciem, idèd quælibet earum potest esse perfectæ in sua

sua specie absque charitate. Hanc perfectionem secundum quid tantum non negavit S. Thom. virtutibus moralibus aut fidei informi: sed solum perfectionem omnimodam, ad quam & Scotus requirit charitatem ut formam; subiungit enim: Pro tanto igitur dicuntur esse informes sine charitate, & formatæ per charitatem, pro quanto charitas ordinat ipsas, & earum fines in finem ultimum, in qua ordinatione est ultima earum perfectio, licet extrinseca. Per hoc patet ad August. nam virtutes non sunt vera sine charitate, quia non perdunt ad beatitudinem: id est: non sunt beatificæ, ut de virtutibus moralibus informibus dicit S. Thom. art. 2. sup. æquivalenter.

Sed quid de fide informi dicit Scotus? Si queritur, ait num. 31. sup. utrum fides & spes sine charitate essent virtutes? dici potest sicut prius dictum est de virtutibus moralibus, quod in specie sua possunt esse perfectæ, in quantum scilicet sunt principia propriorum actuum respectu propriorum obiectorum: sed perfectionem illam ultimam quam habent in attingendo finem, ad quem ordinantur ex charitate, non possunt habere sine ipsa. Et hac quidem perfectio tam in moralibus, quam in istis, licet dicatur communiter esse in attingendo finem per aliquam operationem elicitam, sive per aliquem ordinem ipsarum, vel earum actuum ad finem; potest tamen dici esse præcipue in hoc, quod est acceptari à Deo, ordinando ad beatitudinem; sic quippe nulla virtus, nec ejus actus acceptatur sine charitate, quæ sola dividit inter filios regni & perditionis. Hæc Scotus, clarè docens, fidem debere formari charitate, ut omnimodè perfectæ sit. Nec aliud vult S. Thom. Dicit quidem Card. Cajet. in Comment. ad quæst. 65. art. 4. S. Thomæ in fine: Scotus in 36. dist. tenens fidem & spem esse perfectas virtutes, sicut morales sine charitate, minus perspicaciter vidit: sed pace tanti Cardinalis, Scotus non dixit eas omnimodè perfectas, sed tantum in sua specie: hoc ipsum autem admittit S. Thom. dum sup. dicit: Fides autem & spes secundum proprias rationes; id est in sua specie, nec à prudentia, nec à charitate dependent.

Obijcies, S. Thomas negat fidei informi omnem perfectionem, etiam in sua specie & ratione tantum; ergo Scotus realiter contradicit S. Thomæ. Antecedens probatur: quia dicit art. 4. sup. Iustitia sine prudentia non potest esse virtus perfecta; Sic igitur fides & spes sine charitate. Et infra: Fides est quidem sine charitate, sed non perfecta virtus: sicut temperantia vel fortitudo sine prudentia. Et similiter dicendum est de spe; nam actus spei est expectare futuram beatitudinem à Deo. Qui quidem actus perfectus est, si fiat ex meritis quæ quis habet, quod non potest esse sine charitate; si autem hoc expectet ex meritis quæ nondum habet, sed proponit in futurum acquirere, erit actus imperfectus, & hoc potest esse sine charitate, & ideo fides & spes possunt esse sine charitate: sed sine charitate propriè loquendo virtutes (Nota) non sunt. Sed iustitia sine prudentia non est virtus, nequidem imperfecta, ergo nec fides sine charitate. Resp. negando Antecedens: ad pro-

bationem dico: Nequidem in essentia iustitiæ ponit prudentiam; sed deliberationem, quæ prudentiæ actus est, requirit ad actum deliberatum seu perfectum iustitiæ acquisitæ, quia nihil volitum nisi cognitum per prudentiam proportionatam in moralibus: Virtus moralis, ait articul. 1. potest accipi vel perfecta vel imperfecta. Imperfecta quidem moralis virtus, ut temperantia vel fortitudo, nihil aliud est, quam aliqua inclinatio in nobis existens ad opus aliquod de genere bonorum faciendum... & hoc modo accipiendo virtutes morales, non sunt connexæ, nequidem cum prudentia, si talis inclinatio sit à natura; si autem talis inclinatio sit ex assuetudine, tunc est connexio inter prudentiam & iustitiam, sicut inter primogenitum & secundogenitum. Nil simile est in fide & charitate.

Pergit S. Thom. Perfecta autem virtus moralis est, habitus inclinans in bonum opus bene agendum; Virtutes intellige omnino bene, vel undequaque bene; morales sunt & sic accipiendo virtutes morales, dicendum est, eas esse connexas, ut ferè ab omnibus ponitur. Quomodo connexæ? primò, quia Nulla virtus moralis potest sine prudentia haberi, eò quod proprium virtutis moralis est, facere electionem rectam, cum sit habitus electivus. Ad rectam autem electionem non solum sufficit inclinatio in debitum finem, quod est directè per habitum virtutis moralis, sed etiam quod aliquis directè eligat ea, quæ sunt ad finem, quod fit per prudentiam: prima est connexio virtutum moralium cum prudentia, secunda connexio virtutum moralium cum charitate, de qua num. 130. sup. tertia est connexio mutua requisita ut habeatur perfecta moralitas seu moralis bonitas: unde Scotus sup. num. 8. Non erit simpliciter moralis sine omnibus virtutibus moralibus, sicut non est perfectè sentiens simpliciter sine omnibus sensibus. Scotum prævit S. Thomas sup. inquit: Virtutum moralium quedam perficiunt hominem secundum communem statum, scilicet quantum ad ea, quæ communiter in omni vita hominum occurrunt agenda. Unde oportet, quod homo final exercitetur circa materias omnium virtutum moralium. Et siquidem circa omnes exercitetur bene operando, acquiritur habitus omnium virtutum moralium. Hæc solitò latius proposui ex S. Thomæ, ut videat Lector qualiter ipsum inter & subtilem Scotum sola sit de nomine discordia, utroque asserente, fidem imperfectam & informem dari; fidem autem perfectam, ut perfecta virtus sit, debere esse charitate formatam, quod si quid amplius aliquis velit, dicat, S. Thomam tenere unam sententiam probabilem, quæ dicit, fides informis non est vera virtus; idem sit de virtutibus moralibus informibus: & probabilitatem hanc disertè admittit Scotus sup. dum rejecta sententiâ Henrici ponit sententiam S. Thomæ num. 5. dicens: Dicitur aliter & melius, quod possibile est habitum, quantumcumque perfectum in genere nature acquiri ex actibus frequenter elicitis circa obiectum unius virtutis, absque acquisitione alterius habitus: sed ille habitus quantumcumque intensus

136.

Virtutes morales sunt & sic accipiendo virtutes morales, dicendum est, eas esse connexas, ut ferè ab omnibus ponitur. Quomodo connexæ? primò, quia Nulla virtus moralis potest sine prudentia haberi, eò quod proprium virtutis moralis est, facere electionem rectam, cum sit habitus electivus. Ad rectam autem electionem non solum sufficit inclinatio in debitum finem, quod est directè per habitum virtutis moralis, sed etiam quod aliquis directè eligat ea, quæ sunt ad finem, quod fit per prudentiam: prima est connexio virtutum moralium cum prudentia, secunda connexio virtutum moralium cum charitate, de qua num. 130. sup. tertia est connexio mutua requisita ut habeatur perfecta moralitas seu moralis bonitas: unde Scotus sup. num. 8. Non erit simpliciter moralis sine omnibus virtutibus moralibus, sicut non est perfectè sentiens simpliciter sine omnibus sensibus. Scotum prævit S. Thomas sup. inquit: Virtutum moralium quedam perficiunt hominem secundum communem statum, scilicet quantum ad ea, quæ communiter in omni vita hominum occurrunt agenda. Unde oportet, quod homo final exercitetur circa materias omnium virtutum moralium. Et siquidem circa omnes exercitetur bene operando, acquiritur habitus omnium virtutum moralium. Hæc solitò latius proposui ex S. Thomæ, ut videat Lector qualiter ipsum inter & subtilem Scotum sola sit de nomine discordia, utroque asserente, fidem imperfectam & informem dari; fidem autem perfectam, ut perfecta virtus sit, debere esse charitate formatam, quod si quid amplius aliquis velit, dicat, S. Thomam tenere unam sententiam probabilem, quæ dicit, fides informis non est vera virtus; idem sit de virtutibus moralibus informibus: & probabilitatem hanc disertè admittit Scotus sup. dum rejecta sententiâ Henrici ponit sententiam S. Thomæ num. 5. dicens: Dicitur aliter & melius, quod possibile est habitum, quantumcumque perfectum in genere nature acquiri ex actibus frequenter elicitis circa obiectum unius virtutis, absque acquisitione alterius habitus: sed ille habitus quantumcumque intensus

Et cum charitate acriter se, ut omnino perfecta sint.

Si in re Scotus contradicat S. Thomæ, utriusque sententia est probabilis.

intensus non habet rationem virtutis, nisi sit conformis aliis virtutibus acquisitis, & ideo non est virtus: concordia enim habitus ad habitum necessaria est in quolibet habitu qui est virtus. Ita Scotus tenens alteram sententiam probabilem, quam nullus Thomista evidenter refutavit.

137. Rem ipsam paululum deducamus. Quis fidei solitariè sumptæ, quæ vera supernaturalis & infusa fides est, absque rem veræ virtutis? An S. Scriptura? sed hæc videtur fidem informem, quæ sit vera virtus adstruere; similiter veras virtutes morales informes. Apostol. ad Gal. 5. enumerat fidem inter fructus Spiritus, & 1. Corin. 12. inter gratias gratis datas, & cap. 13. v. 13. distinguens fidem à spe & charitate dicit: Nunc autem manent fides spes charitas tria hæc, major autem horum est charitas. Paulò ante separaverat fidem à charitate dicens vers.

2. Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Ex his & similibus Sacre Scripturæ locis desumpserunt virtutem fidei Theologice seu divinæ; ergo iudicaverunt, omnem fidem posse separari à charitate, retentâ veræ virtutis ratione. Imo S. Scriptura sapientissimè loquitur de fide solitariè, similiter de spe, timore & virtutibus moralibus solitariè; rarius iis adjungit charitatem. Dicit noster Petrus Aureolus, in Breviario Bibliorum Ethicam divinam contineri librorum ternario; scilicet Proverbiorum: Sapientiæ & Ecclesiastici, est enim considerandum, quod homines Monasticè instruuntur aliquandò modo filiali, quomodo Pater instruit filium: aliquando modo imperiali, quomodo Princeps instruit Ballivum aut iudicem delegatum: aliquandò modo magistrali, quomodo Doctor in scholis docet discipulum: & secundum istos tres modos pars Ethica & moralis divinæ scientiæ dividitur in tres libros: nam in libro Proverbiorum traditur Ethica modo paternali: in libro Sapientiæ modo imperiali: in libro quoque Ecclesiastici in principio modo magistrali: ita ferè Aureolus. In his libris fiducia in Deum, timor Dei, & virtutes morales ponuntur solitariè nullâ factâ mentione charitatis. Idem Aureolus de epistolis Canoniceis ait: Liber septem Canonicarum editus est à quatuor Apostolis; intendunt autem omnes isti Apostoli unam Conclusionem, videlicet Christi Ecclesiam & quemlibet fidelem informare respectu agendorum & credendorum. Canonica Iacobi Apostoli est informativa respectu moralium virtutum, quantum ad omnem statum in generali, in hac virtutes morales ponuntur solitariè, & ne semel quidem additur charitas. Dux Canonice Petri sunt informativæ respectu moralium virtutum, secundum diversum tempus & statum, providendo cuilibet in speciali; in his quoque raro charitas nominatur. Tres Canonice Iohannis sunt informativæ respectu Theologicarum virtutum, scilicet fidei, spei & charitatis modo singulari; hæc quoque epistolæ agunt de fide solitariè: similiter de

spe & charitate. Canonica Iudæ est confirmativa omnium præcedentium. Similia notare licet in Evangelis & epistolis Pauli; signanter epistola ad Coloss., relatis nominatim variis virtutibus moralibus: addit cap. 3. vers. 14. Super omnia autem hæc charitatem habet. En quantum S. Scriptura faveat sententiæ Scoti, quæ & nostra.

An traditio ei contraria? Hæc nobis porripit Symbolum Apostolorum, quod est compendium credendorum. Hoc continet solitariam fidem, nullâ adjectâ charitatis particulâ. Idem applica Symbolo Niceno, Constantinopolitano & Athanasii. Hæc Symbola agunt procul dubio de virtute fidei, & instruant ad salutare, virtuosum & supernaturale fidei exercitium. His Symbolis Ecclesiæ adijunge compendia doctrinæ Christianæ ex S. Scriptura & Traditione desumpta, quæ his in locis Catholimos Catholicos vocamus. Hos evolve, & reperies; 1. Doctrinam fidei solitariè spectatæ; 2. Doctrinam spei solitariè spectatæ; 3. Doctrinam officiorum iustitiæ Christianæ solitariè spectatorum; 4. Doctrinam Charitatis tanquam virtutis perfectissimæ, & reginæ aliarum virtutum; 5. Doctrinam Sacramentorum. Nusquam legimus, charitatem esse formam intrinsecè constitutam aliarum virtutum, ut veræ virtutes sint: nunquam id in Catechismis audivimus: Est forma extrinsecè perfectiva omnium inferiorum virtutum, faciens eas meritorias de condigno vitæ æternæ, hinc merito pro ea comparanda, & omni alteri virtuti copulanda semper oramus, & totis viribus laboramus, ut tandem aliquandò charitatem puram & perfectam in patria consequamur. Interea virtutes charitate inferiores, & ita negativè imperfectas è verarum virtutum Cathalogo non deleamus, dum informes sunt, nec charitati connexæ, cum eas nec S. Scriptura, nec Traditio, nec Ecclesia deleat. Consequenter potius proficere de virtute inferiori & minùs perfectâ in virtutem superiorem & magis perfectam, donec videamus Deum Deum in Sion.

SS. Patres S. Scripturæ & Traditioni pressè inhærentes tractant de singulis virtutibus solitariè sumptis, easque multis & miris laudibus extollunt. Tractant quoque de singulis virtutibus charitati conjunctis, vel charitate eas extrinsecè perficiente formatas, easque tunc beatificas, hoc est, meritorias de condigno vitæ æternæ statuunt. Emulamini autem charismata meliora, dicebat Apost. 1. Cor. 12. vers. 13. & adhuc excellentiorem viam vobis demonstrabo, tempore charitatis, de qua agit toto cap. 13. & concludit cap. 14. in principio dicens: Stetiamini charitatem. Ita SS. Patres virtutes charitate inferiores bonas & meliores, inculcant & deprecant: charitatem autem omnibus excellentiorem sectandam præ cæteris, & conjungendam cæteris sancti consulunt. Ipse charitatis præco eximius Aug. lib. 4. cont. Jul. cap. 3. ait: Rectè admoniti sumus sic amare sapientiam, ut S. Aug.

137.
S. Scriptura
videtur ag-
noscere fidem
informem,
ut veram
virtutem.

Similiter
virtutes
moralis.

Epistola
canonica
Iacobi &
Petri de
virtutibus
moralibus
agunt.

Epistola Ioa-
annis de
Theologicis.

eam nobis thesaurizatio avidissime cupimus, atque, ut nobis magis magisque acquiratur, nec aliqua ex parte minuat, & perferamus molestias, & libidines refranemus, & prospiciamus in posterum, & innocentiam beneficentiamque servemus. Quod cum facimus, ideo veras virtutes habemus, quia verum est, propter quod facimus, id est, hoc natura nostra consentaneum est ad salutem & veram felicitatem. Non enim absurdum virtus definita est ab eis, qui dixerunt: virtus est animi habitus natura modo & rationi consentaneus. Verum dixerunt, sed, quid sit consentaneum liberande ac beatificande natura mortuam, nescierunt. Postea infectatur solas virtutes pravo fine infectas dicens: Virtutes, quae carnalibus delectationibus, vel quibusque commodis & emolumentis temporalibus servantur, verae prorsus esse non possunt. Quia autem nulli rei servire volunt, nec ipsa vera sunt. Vera quippe virtutes Deo servantur in hominibus, à quo donantur hominibus. Deo servantur in angelis, à quo donantur & angelis. Et intra: Bonum est, ut subveniatur homini periclitanti, praesertim innocenti. Sed si ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quam Dei facit, non bene bonum facit, quia nempe ex vana gloria, quae hinc perverfus est.

Finis perverfo scilicet, admittit reliquas virtutes morales lib. 8. 3. qq. 9. 30. Cuius Cicerone. Virtus est animi habitus natura modo & rationi consentaneus... habet partes quatuor, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, temperantiam; prudentia est rerum bonarum & malarum, & neutrarum scientia... quaest. 3. 1. Iustitia est habitus animi, communi utilitati servata, suam cuique tribuens dignitatem... Religio est qua superioris cuiusdam naturae, quam divinam vocant, curam ceremoniarumque asserit. Pietas, per quam sanguine coniunctis Patriaque benevolens officium, & diligens tribuitur cultus... Fortitudo est considerata periculorum susceptio, & laborum perperio... Temperantia est ratio in libidinem, atque alios non rectos impetus animi summa & moderata dominatio... Hac omnia propter se solum, ut nihil adiungatur emolumentum, petenda sunt. Vide ibidem plura huc spectantia, ex quibus liquet, S. August. admisisse veras virtutes morales, sine consortio aut informatione charitatis. De fide quoque à charitate separabili loquitur S. Praesul serm. 53. de tempore: Eadem ante omnia, fratres mei, rectam & immaculatam habere contendite, & secundum apostolicam institutionis normam, symbolum à sanctis Patribus constitutum memoriter tenete, & religiosè viventes, observare studete. Haereticorum dogmata pestifera fugite, maleficorum & incantatorum venena mortifera horrescite, divinarum & fortilegorum nefandas traditiones, quae cum demonibus societatem habent, penitus respicite, ut nihil aliud, quam quod Catholica fides laudat, amat, praedicat, in mente, sive in professione, seu moribus teneatis. Post hanc ergo fidem spem firmam habere discite, quae animum nostrum ad invisibilia trahit, & intentionem nostram in caelestia & aeterna inserit. Et intra: Cum enim fidem rectam & spem firmam volitis fratres persuadere habere, hoc maxime hortamur, ut charitatem in vobis habere & opere ostende-

re per omnia satagatis... hac autem ideo major fide & spe ab Apostolo esse narratur, quia, ceteris recedentibus, ipsa sola permanebit. Fidei enim succedit spes, & spei beatitudo, charitati autem non transmutatio, sed sola restat perfectio. Ecce cecedendo extrinsecè tantum secundum August. charitas perficit spem, fidem & virtutes ceteras. Hac omnium arx est virtutum, hac promissio regni, hac praeium summum est sanctorum in caelo, quia in perenni gaudio nihil gratius, nihil dulcius habent sancti perfectio amore Dei.

Sicut hic charitas fidei & spei iungenda ab August. commendatur, ita lib. 4. contra Jul. cap. 3. virtutibus moralibus adiungit fidem inquit: Iustus ex fide Christi vivit; ex hac enim fide prudenter, fortiter, temperanter, & iuste, ac per hoc his omnibus veris (nota) virtutibus, rectè sapienterque vivit, quia fideliter vivit. Ita de virtutibus Christianorum: de virtutibus verò inidelium subiungit: Si ergo ad consequendam veram beatitudinem, quam nobis immortalem fides, quae in Christo est vera, promittit; nihil profunt homini virtutes, nullo modo verae possunt esse virtutes, quia instructio. An placet tibi (Iuliane) ut veras virtutes avatorum esse dicamus, cum lucrorum vias prudenter excogitant, cum pro acquirenda pecunia, sava atque aspera multa fortiter tolerant, cum varias cupiditates, quibus sumptuosè vivitur, temperanter sobrièque castigant, cum abstinent ab alieno, & de suo saepe amisso contemnunt, quod videtur ad iustitiam pertinere, ne iurgis & iudiciis plura consumant? En iterum virtutes pravo fine vitiatas, quas meritò S. Aug. veras esse negat. Hae pauca è multis nobis hac occasione sufficiant ex Aug. dum pro nobis habemus Concilium Viennense, dicens, parvulis aequè ac adultis in Baptismo infundi gratiam & virtutes: & Trident. sess. 6. cap. 6. primam dispositionem ad justificationem statuit fidem, deinde timorem & spem. Postea tantum ponitur dilectio, & cap. 7. Fides, nisi ad eam spes accedat & charitas, neque unit perfectè cum Christo, neque corporis eius vivum membrum efficit. Similia his habes sess. 14. cap. 4. De virtute spei, timoris, & poenitentiae, seu contritionis, quae dividitur in contritionem perfectam, & attritionem; jam autem spes, timor, & attritio non exigunt consortium aut motivum charitatis.

Obijcies his omnibus S. August. plurimis in locis, lib. 5. De gratia Christi Salvatoris apud Iansenium Ipresem, quidè affectum putans mentem veteris Ecclesiae ac Aug. ad obedientiam mandatorum virtutes morales, fidem, timorem, spem, requirit charitatem, ut veras virtutes sunt. Resp. Iansenius vir Catholicus per omnia, privatim suum iudicium subiecit S. Matris Ecclesiae iudicio scribens in Epilogo omnium: Quidquid de nobis tam multiplicibus, & arduis, non iuxta meam, sed iuxta S. Doctoris mentem pronuntiavi, ex Apostolica Sedis Ecclesiaeque Romanae Matris meae iudicio sententiaeque suspendo, ut illud jam nunc teneam si tenendam, savorum si revocandum, damnari & anathematizandum, si damnandum & anathematizandum esse iudicaverit

141.

Virtutibus moralibus iungenda fides à Christiano.

Huius de-
fectu virtu-
tes sepe sunt
vitia ob
privatum fi-
nem operan-
tis.

142.

Obijciuntur
varia loca
S. Augusti-
ni.

verit &c. Et in Testamento mandat disponi de scriptorum editione quam fidelissime. sentio enim (ait) aliquid difficulter mutari posse. Si tamen Romana Sedes aliquid mutari velit, sum obediens filius, & illius Ecclesie, in qua semper vixi, usque ad hunc lectum mortis obediens sum. Et concludens librum 4. De gratia Christi Salvatoris, in quo jecerat fundamenta doctrinae obiectae, dicit: Et ista sunt quae de gratia divisionibus, totaque natura ejus & operandi modo, juxta S. Augustini, & Ecclesia Romana & Catholica mentem, nobis dicenda occurrerunt. Cujus quidem Ecclesia, & universalis ejus Pastoris Romani Pontificis judicio ac censura, quidquid hac de re vel alia quacunque hactenus scripsi, vel porro in posterum scripturus sum, toto corde ac sincera mente subijcio. Jam autem Innocentius X. damnavit & libro Janfenii quinque propositiones, quarum aliqua hanc controversiam spectant; & addit in fine Bullae: Non intendentes tamen per hanc declarationem & definitionem, super praedictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quae continentur in praedicto libro Cornelii Janfenii. Tres quoque Pontifices proferuntur propositionem hanc: Non est vera obedientia legis, quae sit sine charitate. Et hanc: Omnia opera infidelium sunt peccata, & virtutes Philosophorum sunt vitia. Haec abunde sufficiunt, ut a Janfenii sententia non stemus, eumque Augustini mentem in hac, uti nec in aliis variis sententiis, minime fuisse affectum judicemus.

Qua tamen alio sensu intelligit S. Mater Ecclesia.

143. Fides informis non est viva virtus.

S. Thom.

Scotus. Del Castil.

S. Bern.

Vita fidei est charitas.

Pergo ad secundam partem Conclus. quae dicit de fide habituali informi: Non est viva virtus. Ratio, nec enim invenit vitam in anima, nec dat vitam spirituales animae. Vitam hanc confert charitas, & ex hoc charitas dicitur forma fidei, nempe moralis & extrinseca. Unde S. Thomas 2. 2. quæst. 4. art. 3. Charitas dicitur forma fidei, in quantum per charitatem actus fidei perficitur & formatur. Similia habet Scotus. Vide sup. num. 132. in fine. Hos sequens Del Castil. disp. 7. q. 4. num. 8. dicit: Veritas Catholica docet, quod charitas sit forma fidei, quae veritas colligitur ex testimoniis S. Scripturae & Patrum statim referendis, ubi asseritur, tum quod fides sine charitate est mortua, tum quod fides operatur per charitatem; ergo charitas est, quae dat vitam fidei, & per quam fides operatur. Sed id, quod dat vitam alteri, & est principium operationum illius, comparatur tanquam forma ipsius, ut patet in anima rationali respectu hominis; ergo. Unde Bernardus serm. 1. de resurrectione vocat charitatem animam & vitam fidei: quo etiam modo loquuntur August. de perfectione vitae cap. 17. & Hieron. ad Gal. 1. Hactenus Del Castil. Produco verba S. Bernard. serm. de tempore Resurrect. Fidei vitam opera attestantur, sicut scriptum est (Joan. 10.) Opera, quae dedit mihi Pater, ipsa testimonium perhibent de me. Nec discrepare videtur ab hac sententia (Jac. 2.) qui fidem sine operibus mortuam asserit in semetipso.

Sicut enim corporis hujus vitam ex moribus agnoscimus, ita & fidei vitam ex operibus bonis. Itaque vita quidem corporis est anima, per quam movetur & sentit: vita vero fidei charitas est, quia per illam operatur sicut in Apostolo legis (Gal. 5.) Fides quae per dilectionem operatur.

Dixi supra, charitatem esse formam extrinsecam & moralem fidei. Probat, secundum Apost. 1. cor. 13. & August. fides sine charitate non prodest, eod quod requiratur habitus charitatis, sive status sanctitatis & vitae spiritualis animae ad meritum de condigno tam fidei, quam aliorum operum, de lege ordinaria: per consequens habitus charitatis seu gratiae sanctificantis est vita fidei & aliorum operum, quia mediante ipso tam fides, quam alia opera conducunt ad vitam aeternam. Hoc sensu sola charitas erga Deum meretur nomen virtutis, & quae non sunt ex charitate, non attingunt gradum virtutis excellentissimum, quamvis in suo gradu bona sint & honesta: neque per illa perfectè Deo adhaeremus, ut per charitatem Dei. Imo nec nos ipsos, nec proximos perfectè diligimus, nec bonum aut virtutem ullam, nisi haec omnia propter Deum, & Deum propter seipsum amemus. Imo etiam male facimus & peccamus, si diligendo aliquid extra Deum, id Deo praeposimus vel æquamus; hic enim est virtualiter amor mundi usque ad contemptum Dei, spectans ad civitatem diaboli. Quod si dilectio creaturae non sit ad contemptum Dei, ut est amor moraliter honestus parentum, proximorum, nostrum ipsorum, virtutis, beatitudinis &c. hic amor non erit contrarius dilectioni Dei, ne pertinebit ad civitatem diaboli.

Apost. 1. cor. 16. v. 14. scribebat Corinthiis: Omnia vestra in charitate fiant. S. August. de corrept. grat. cap. 3. hic praecipit apostolus dicens: Praecipit Apostolus dicens: Omnia vestra in charitate fiant: nempe ad proximum. Intentum Apostoli & Aug. erat, excludere vitam charitatis contraria, instruebat enim Corinthios, inter quos erant graves contentiones, & scissmata. Ob haec Apollo ipsorum Doctorem vel Episcopus ab eis recesserat. Scribit enim S. Hier. in cap. 3. ad Titum, eum fuisse Episcopum Corinthiorum, & propter dissensiones, quae in Corinthio erant, ad vicinam insulam Cretam, cum Zena legis Doctore transfrastrasse, postquam Ephesi convenisset Paulum. Igitur Paulus mittit illi Timotheum discipulum suum in Doctorem, praecipiens v. 10. Si autem venerit Timotheus, vide ut sine timore sit apud vos: Id est periculum & timendi causam nullam habeat, ob vestras contentiones & rixas; ob quas necesse est fopitas Apollo non volebat ad eos reverti. Multum rogavi eum, dicit Paulus v. 12. ut veniret ad vos cum Fratribus: & atque non fuit voluntas, ut nunc veniret: Veniet autem, cum ei vacuum fuerit: Prout Hieronim. ait eum, Pauli epistolae, dissensionibus quae Corinthi orta fuerant temperatis, Corinthum revertisse. Desuper praecipit Apost. v. 14. Omnia vestra in charitate fiant, non in discordiis

disordiis internis aut dissensionibus externis, quæ graviter erant contrariæ charitati. Simili sensu subdit v. 22. Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema, Maranatha. Id est, ait noster Liranus hic: si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, negando eum esse verum Deum cæli & terræ, sit anathema. Videretur, ait Eftius, Apostolus hoc specialiter dicere contra Judæos obstinatos, qui asseriebant verum Christum adhuc non venisse. Et Liranus apud la Haye, sensu non improbando dictum Apostoli, refert ad Judæos, negantes Dominum, id est Messiam venisse, & Iesum, quem Apostoli Messiam & Dominum prædicabant, odio persequentes. Itaque generaliter hoc anathemate percelli & terri voluit omnes illos, quos Apostolus ob gravia peccata hæc epistola castigavit: ut schismaticum Auctores, fornicarios, idolothyta cum fratribus offendiculo comedentes, sacra mysteria indignè participantes, resurrectionem mortuorum non credentes. Quibus omnibus imminet certus interitus, nisi penitentiam agant. Similiter contrariè intellige præceptum Pauli (ut exponit Bern. Sermon. 3. de obed. pat. & sap. inquit: Quidquid facimus, jubemur facere in gloriam Dei) 1. Cor. 10. Sive ergo manducatis sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite: non in ignominiam Dei, aut in gloriam idolorum. Etc. 13. Si tradidero corpus meum ita ut adeam, charitatem autem non habuero, sed odium & invidiam, nihil mihi prodest. Hæc circa Apostolum.

146. Nil amplius vult magnus Aug. quoad præceptum charitatis I. de cor. & grat. c. 3. ubi ait: Doctores Ecclesiarum Apostoli omnia faciebant, & præcipiebant ut fierent, & corripiebant si non fierent, & orabant ut fierent. Præcipit Apostolus dicens: Omnia vestra in charitate fiant. Corripit dicens: tam quidem omnino delictum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos. Quare enim non magis iniquitatem patimini? quare non potius fraudamini? sed vos iniquitatem facitis & fraudatis, & hoc fratribus: an nescitis quia iniusti regnum Dei non possidebunt? Audiamus & orantem: Vos autem, inquit, Dominus multiplicet & abundare faciat in charitate in invicem, & in omnes. Præcipit, ut habeatur charitas, non dolus & iniustitia. Corripit, quia non habetur charitas mutua, sed magis vitia charitatis contraria. Orat ut abundet charitas mutua, vitiorum horum efficaciter excludiva. Unde concludit: Omnia verò hac cum charitate fiant, quoniam charitas nec facit peccatum, & cooperit multitudinem peccatorum, aliàs contra charitatem patratorum. Et hæc sit una via explicandi S. Augustinum, alioque Patres. Altera via est suggesta supra de virtutibus beatificis, seu meritibus de condigno vitæ æternæ: quæ præcipient in operante statum gratiæ, seu charitatem habitalem. Ad hoc quippe non sufficit fides, spes, aut virtutes morales nudè sumptæ, sed debent esse charitate formatae.

147. Hoc sensu ait S. Aug. de moribus Eccl.,

cap. 15. Quod si virtus ad beatam vitam nos ducit, nihil omnino esse virtutem affirmaverim, nisi summum amorem Dei. Namque illud, quod quadripartita dicitur virtus, ex ipsius amoris vario quodam affectu, quantum intelligo, dicitur... ut temperantia sit amor, integrum se præbens ei quod amatur. Fortitudo amor, facile tolerans omnia propter quod amatur. Iustitia amor, soli amato serviens, & propter ea rectè dominans. Prudentia amor, ea quibus adjayatur, ab eis à quibus impeditur, sagaciter feligens. Sed hunc amorem non cujuslibet, sed Dei esse diximus, id est, summi boni, summa sapientia, summaque concordia. Quare definire etiam sic licet: ut temperantiam dicamus esse amorem, Deo sese integrum incorruptumque servantem: fortitudinem amorem, omnia propter Deum facile perferentem: iustitiam amorem, Deo tantum servientem. & ob hoc bene imperantem ceteris, quæ homini subiecta sunt: prudentiam amorem, bene discernentem ea, quibus adjuvetur in Deum, ab iis quibus impedi potest. Ita quidem non dubitavit S. Aug. definire virtutes morales beatificas, qui cum Cicerone definivit virtutes morales merè, definitionibus Philosophicis. Eodem sensu intellige ea, quæ habet Aug. c. 19. de temperantia beatifica. Ubi de perfecta vel perfectissima potius temperantia subdit: Omne igitur officium temperantia est, exuere veterem hominem & in Deo renovari, id est, contemnere omnes corporeas illecebras laudemque popularem, totumque amorem ad invisibilia & divina conferre. Cap. 20. ... Amandus igitur solus Deus est, omnis verò iste mundus, id est, omnia sensibilia contemnenda, utendum autem his ad huius vite necessitatem.

Nonne hæc temperantia perfectissima? Et concludit in fine cap. 21. Habet igitur vir temperans in huiusmodi rebus mortalibus & fluentibus vitæ regulam utroque testamento firmatam: ut eorum nihil per se appetendum putet, sed ad vitæ huius, atque officiorum necessitatem, quantum satis est usurpet, utentis modestiam non amantis affectu. Fortitudinem æque perfectam ponit cap. 22. ejus amor, quem tota sanctitate inflammatum esse oportet in Deum, in non appetendis istis temperans, in amittendis fortis vocatur. Cap. 24. Iustitia vitæ regulam dabit huic amatori, de quo sermo est, ut Deo, quem diligit, id est, summo bono, summa sapientia, summa paci, libentissime serviat, ceteraque omnia partim subiecta sibi regat, partim subijcienda præsumat. ... Nec de prudentia diutius differendum est, ad quam dignoscencia pertinet appetendorum & vitandorum. Quæ si desit, nihil eorum, de quibus jam dictum est, effici potest. Addamus, quod habet cap. 25. Summum bonum appetere est bene vivere: ut nihil sit aliud bene vivere, quam toto corde, tota animâ, totâ mente Deum diligere: à quo existit, ut incorruptus in eo amor atque integer custodiatur, quod est temperantia: & nullis frangatur incommodis, quod est fortitudinis: nulli alii serviat, quod est iustitia: vigilet in discernendis rebus, ne fallacia paulatim dolusque subrepat, quod est prudentia. Hæc est hominis una perfectio...

Dili-

Virtutes morales beatificæ existunt.

148.

Hæc comita evadere possunt perfectissima.

Diligamus igitur Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, quicumque ad vitam aeternam pervenire proposuimus. Vita enim aeterna est totum premium, cuius promissione gaudemus. Nec premium potest precedere merita, nec prius homini dari, quam dignus est, licet ad illud abique ullis meritis praedestinatus sit.

149. Et hæc impræsentiarum de Fide Divina sufficiant. Restant plura de actu Fidei, ejus supernaturalitate, necessitate, præcepto &c. item de externa Professione Fidei, vitiiisque contrariis, quæ merito novum Tomum & Tracta-

tum exigunt. Ad hunc, vitæ comite & DEO dante, procedet Theologia nostra spiritualis. Nunc si quid rectè hæcenus scripserim, soli DEO honor & gloria: si quid sinistri, meæ imputetur tenuitati. Si quoque alicubi traderim propositionem aliquam, quæ postea, prout jacet proscripta sit, ut scandalosa, ab ea vel iis, ex animo recedo; reverenter suscipiens S. Matris Ecclesiæ Decreta. Hujus correctioni & Censuræ iterum hæc & cætera scripta mea humiliter & libenter subijcio, & finio.

FINIS.

